

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 576/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen vakavaa väkivaltaa sisältävän materiaalin hallussapidon kriminalisoinnista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pihla Keto-Huovisen /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 576/2022 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä suojellakseen lapsia perusteluissa kuvatulta vakavalta väkivallalta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lapsen etu on lapsia koskevan lainsäädännön ja viranomaistoiminnan keskeinen peruste. Lapsen kohdistuva väkivalta on erittäin vakava asia, ja tällaisen väkivallan torjumiseksi yhteiskunta käyttää monia keinoja, mukaan lukien rikosoikeudelliset keinot. Raakojen väkivaltakuvausten levittämistä voidaan pitää erittäin vakavana ilmiönä.

Lapsia esittävän väkivaltakuvamateriaaliin liittyen sovellettavaksi voivat tulla useat eri rikoslain säännökset. Kuvamateriaalin valmistamiseen voi liittyä esimerkiksi rikoslain 21 luvussa määriteltä henkeen ja terveyteen kohdistuva rikos, kuten pahoinpitely (5 §). Rikoslain 17 luvun 17 §:ssä säädetyn väkivaltakuvauksen levittämistä koskevan säännöksen 1 momentin nojalla rangaistaan sitä, joka pitää kaupan tai vuokrattavana tai levittää tai muulla tavoin tarjoaa tai pitää saatavilla taikka siinä tarkoituksessa valmistaa tai tuo maahan elokuvia tai muita kuvaohjelmia taikka sellaisia sisältäviä tallenteita tai tiedostoja, joissa esitetään raakaa väkivaltaa. Rikoslain 17 luvun 18 b §:n nojalla on rangaistavaa muun muassa luokittelemattoman tai alle 18-vuotiailta kielletyn kuvaohjelman laitton esittäminen tai levittäminen alaikäiselle. Rikoslain 17 luvun 18 §:n nojalla on rangaistavaa sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasti todellisuuspohjaisesti tai todenmukaisesti väkivaltaa esittävien kuvien tai kuvatallenteiden levittäminen sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittämisenä.

Hallussapitokriminalisoinnit eivät ole rikoslaissa yleisiä ja sellaisten säätämiseen on suhtauduttu melko pidättyväisesti. Nykyiset kriminalisoinnit koskevat paljolti vaarallisia tai rikoksen tekemisessä hyödynnettäviä esineitä ja perustuvat laajasti Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt pelkkään hallussapitoon liittyviä kriminalisointeja poikkeuksellisina ja katsonut, että hallussapidon kriminalisoinnit edellyttävät painavia perusteita ja niiden on oltava oikeasuhtaisia (esim. PeVL 23/1997 vp, s. 4 sekä PeVL

26/2004 vp, s. 4 ja PeVL 5/2009 vp, s. 3). Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi pitänyt lähinnä näyttövaikeuksiin liittyviä perusteluita yksinään riittämättöminä hallussapidon kriminalisoinnille (PeVL 5/2009 vp, s. 3). Suhteellisuusvaatimus edellyttää sen arvioimista, onko kriminalisointi välttämätön sen taustalla olevan oikeushyvän suojaamiseksi (esim. PeVL 48/2017 vp, s. 7). Rikosoikeudellisen järjestelmän puitteissa ei myöskään ole hyväksyttävää rangaista jostakin teosta vain sillä perusteella, että teko voi kertoa tekijän moitittavasta ajattelusta tai asenteesta, kuten poikkeuksellisesta väkivallan ihannoimisesta. Kriminalisoinnin perusteeksi tulisi voida myös osoittaa muun muassa, ettei ongelmiin voida riittävästi puuttua muilla kuin rikosoikeudellisilla keinoilla, että kriminalisoinnin hyötyjen voidaan arvioida ylittävän sen haitat, että säännöksen noudattamista olisi mahdollista valvoa ja että sillä olisi rikoksia ehkäisevää vaikutusta (esim. PeVL 48/2017 vp, s. 7-8 ja siinä viitatus asiakirjat).

Toimintaympäristö ja kyseessä olevien tekojen ilmenemismuodot ovat sinänsä muuttuneet ja laajentuneet rikoslain 17 luvun 17 §:n säätämisen jälkeen erityisesti internetin sekä kamera- ja viestintäteknologian kehityksen myötä. Oikeusministeriö seuraa tiivistä hallinnonalaansa kuuluvaa lainsäädäntöä ja sen toimivuutta, myös näiltä osin.

Helsingissä 7.12.2022

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson